

УДК 343.7 (477)

**ВИДИ ПОКАРАНЬ ЗА ст. 197 КК УКРАЇНИ ТА ДЕЯКІ ПИТАННЯ
ЩОДО ЇХ ПРИЗНАЧЕННЯ**

**TYPES OF PUNISHMENTS FOR ARTICLE 197 OF THE CRIMINAL CODE
OF UKRAINE AND SOME QUESTIONS IN RELATION TO THEIR SETTING**

Михайліченко Т.О.,
*кандидат юридичних наук,
асистент кафедри публічного права
Полтавського юридичного інституту
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

Публікацію присвячено дослідженню санкції ст. 197 КК України. Автор аналізує види покарань, що можуть бути призначені особам, які порушують обов'язки щодо зберігання чи охорони майна. На основі проведеного дослідження висвітлюються проблеми щодо застосування даних покарань та пропонуються шляхи їх розв'язання.

Ключові слова: покарання, штраф, громадські роботи, виправні роботи, обмеження волі, призначення покарання, порушення обов'язків щодо зберігання чи охорони майна.

Публикация посвящена исследованию санкции ст. 197 УК Украины. Автор анализирует виды наказаний, которые могут быть назначены лицам, нарушающим обязанности по хранению или охране имущества. На базе про-

веденого дослідження освітаються проблеми относительно применения данных наказаний и предлагаются пути их решения.

Ключевые слова: наказание, штраф, общественные работы, исправительные работы, ограничение свободы, назначение наказания, нарушение обязанностей по хранению или охране имущества.

The publication is devoted to the study of sanctions of Article 197 of the Criminal Code of Ukraine. The author analyzes the types of punishments that can be assigned to persons violating the obligation of storage or protection of property. The problems regarding the application of these punishments are highlighted on the basis of this study and suggested the ways to solving them.

Key words: punishment, penalty, public works, corrective labor, imprisonment, awarding punishment, violation of the responsibilities of storage or protection the property.

Постановка проблеми. У Конституції України проголошується, що кожен має право володіти, користуватися й розпоряджатися своєю власністю, і що ніхто не може бути протиправно позбавлений цього права, оскільки право приватної власності є непорушним (ст. 41). Гарантії прав та свобод людини визначають зміст і спрямованість діяльності держави (ч. 2 ст. 3), тому протидія злочинності, в тому числі і злочинам проти власності, є важливою функцією держави. Політика держави в боротьбі зі злочинністю передбачає комплекс заходів, серед яких головну роль виконують заходи соціального, економічного, політичного, правового, організаційного та культурно-виховного характеру. У системі цих заходів певне місце посідає й покарання, оскільки воно є необхідним засобом охорони суспільства від злочинних посягань [1, с. 318].

Покарання є одним із найбільш суворих заходів державного примусу. Для того щоб досягти своїх цілей, передбачених ч. 2 ст. 50 КК України, воно має бути законним, справедливим, обґрунтованим та індивідуалізованим. Водночас проблема призначення належних покарань залишається однією зі складних і далеко не повною мірою розроблених у теорії кримінального права. Не є винятком і питання призначення покарання за порушення обов'язків щодо зберігання чи охорони чужого майна, адже комплексних робіт, які б були присвячені даному складу злочину, немає. При цьому аналіз судової практики (2003–2013 рр.) свідчить, що суди доволі часто припускаються певних помилок під час призначення покарання за ст. 197 КК України.

Стан дослідження. Серед учених, які досліджували окремі види покарань та питання їх призначення, в тому числі й за злочини проти власності, варто відзначити М.І. Бажанова, Н.О. Гуторову, Л.М. Демидову, П.Г. Кушніра, Н.О. Лопашенко, В.Г. Павленко, Ю.А. Пономаренка, В.О. Попраса, О.В. Ткачову, В.І. Тютюгіна, Ю.В. Філея та інших.

Важливо наголосити, що вказані науковці зробили вагомий внесок у теорію і практику призначення окремих видів покарань, однак недостатнє дослідження кримінально-правової санкції за порушення обов'язків щодо зберігання чи охорони чужого майна, а також необхідність удосконалення практики її застосування викликають необхідність дослідження санкції ст. 197 КК.

Виклад основного матеріалу. Відповідно до ст. 65 КК України суд призначає покарання: 1) у межах, установлених у санкції статті (санкції частини статті) Особливої частини КК, що передбачає відпові-

дальність за вчинений злочин, за винятком випадків, передбачених ч. 2 ст. 53 КК; 2) відповідно до положень Загальної частини КК; 3) враховуючи ступінь тяжкості вчиненого злочину, особу винного та обставини, що пом'якшують та обтяжують покарання.

У санкції ст. 197 КК передбачені такі види та розміри покарань:

- 1) штраф до 50 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (далі – н.м.д.г.);
- 2) громадські роботи на строк від 120 до 240 годин;
- 3) виправні роботи на строк до 2 років;
- 4) обмеження волі на строк до 2 років.

На наш погляд, такі санкції загалом (у цілому) дозволяють досягти мети покарання щодо осіб, які засуджені за ст. 197 КК України, оскільки досліджуваний злочин є злочином невеликої тяжкості, однак певні недоліки та проблеми щодо призначення перерахованих покарань все ж існують.

Отож, детальніше розглянемо кожен вид покарання та помилки, які найчастіше зустрічаються в судовій практиці під час його призначення.

Штраф – це грошове стягнення, що накладається судом у випадках і в межах, встановлених в Особливій частині КК України. Як правильно пише Е.А. Саркісова, штраф є перспективним заходом кримінального покарання, що застосовується за ненавмишні злочини [2, с. 139]. Саме тому, мабуть, і найбільш поширеним, як свідчать матеріали судової практики, видом покарання за злочин, передбачений ст. 197 КК України, є штраф – 63,89%. Водночас мінімально можливий розмір призначеного штрафу згідно із ч. 2 ст. 53 КК є 30 н.м.д.г., що дорівнює 510 грн, а максимум (відповідно до санкції ст. 197 КК) – 50 н.м.д.г., тобто 850 грн.

При цьому серед науковців вже досить давно жваво обговорюється проблема співмірності розмірів н.м.д.г. Як відомо, сучасне кримінальне законодавство України, за прикладом кримінальних законів багатьох європейських держав, відмовилося від обчислення розмірів штрафу у твердих грошових сумах і визначає його в умовних одиницях – неоподатковуваних мінімумах доходів громадян. Розмір доходу, що не підлягає оподаткуванню, вперше був закріплений у п. «и» ч. 1 ст. 3 Закону УРСР «Про прибутковий податок з громадян Української РСР, іноземних громадян та осіб без громадянства» від 5 липня 1991 р. № 1306-ХІІ на рівні 185 крб. Потім він неодноразово підвищувався, аж поки Указом Президента України «Про грошову реформу в Україні» від 25 серпня 1996 р. № 762/96 н.м.д.г. було встановлено на рівні 17 грн [3, с. 10-11]. Однак, як слушно від-

мічає Л.М. Демидова, після того як 1 січня 2004 р. набрав чинності Закон України «Про податок з доходів фізичних осіб» від 22 травня 2003 р. № 889-IV, спостерігається руйнування правил побудови диспозицій та санкцій статей Особливої частини КК, відповідно до яких покарання має відповідати характеру і ступеню суспільної небезпечності злочину та бути необхідним і достатнім для виправлення винного й попередження вчинення нового злочину. Як зауважує науковець, така руйнація розпочалася із проголошенням зазначеним нормативно-правовим актом різних формул обчислення н.м.д.г.: одна застосовувалася під час кваліфікації злочинів та адміністративних правопорушень і залежала від розміру мінімальної заробітної плати на 1 січня відповідного наступного року, а інша використовується для визначення розміру штрафу і дорівнює (як і до набуття сили зазначеним Законом) 17 грн [4, с. 95].

Незважаючи на критику науковців, законодавець із прийняттям Податкового кодексу України від 2 грудня 2010 р. (далі – ПК України) зберіг такий дуалізм для потреб кримінального законодавства [5, с. 79-80]. Так, відповідно до п. 5 підрозділу 1 розділу XX ПК України «якщо норми інших законів містять посилання на н.м.д.г., то для цілей їх застосування використовується сума в розмірі 17 грн, крім норм адміністративного та кримінального законодавства в частині кваліфікації злочинів або правопорушень, для яких сума неоподаткованого мінімуму встановлюється на рівні податкової соціальної пільги, визначеної п. 169.1.1 ст. 169 розділу IV цього Кодексу для відповідного року». Податкова ж соціальна пільга до 1 січня 2015 р. відповідає 50% прожиткового мінімуму доходів громадян для працездатного населення, а з 1 січня 2015 р. – 100%.

Таким чином, один н.м.д.г. під час кваліфікації злочинів у 2014 р. дорівнює 609 грн, а для штрафу використовується ставка у 17 грн, яка майже у 36 разів менша. Видається, подібна різниця не є виправданою. Так, наприклад, у 2011 р. Чугуївським районним судом Харківської області була розглянута справа проти гр. С., який, будучи лісником, неналежним чином слідкував за ввіреним йому обходом та не повідомив керівництво про незаконні порубки лісу. Внаслідок дій останнього лісництву була завдана шкода в розмірі 1523369 грн 56 коп. (1 н.м.д.г. у 2011 р. дорівнював 470,5 грн), покарання ж було призначене у вигляді штрафу у 850 грн (50 н.м.д.г.) [6].

Ця проблема є глибинною, оскільки, як слушно зазначає В.О. Попрас, жодних формалізованих правил, які б стосувалися визначення розміру покарання у вигляді штрафу, чинний КК не містить, у зв'язку з чим суд керується виключно власною совістю та правосвідомістю. Визначаючи його розмір ближче до максимуму, мінімуму чи до середини (медіани), які встановлені в санкції статті Особливої частини КК. Відповідно до результатів проведеного дослідником узагальнення практики, суди переважно призначають штрафи в розмірах, близьких до мінімуму санкції статті, за якою засуджується особа [7, с. 135-136].

Аналізуючи розміри штрафів, що призначалися засудженим за ст. 197 КК України, доходимо все ж дещо інших висновків. Так, відповідно до даних узагальнень матеріалів судової практики за 2003–2013 рр., у випадках, коли призначався штраф, його розмір було визначено:

- а) на рівні мінімуму (30 н.м.д.г.) – у 16 випадках (34,78%);
- б) між мінімальним розміром і медіаною санкції – 6 разів (13,04%);
- в) на рівні медіани санкції – 4 випадки (8,7%);
- г) між медіаною та максимумом санкції – 5 разів (10,87%);
- д) на рівні максимального розміру санкції – у 15 випадках (32,61%).

Отже, розподіл між розмірами штрафів, що призначались судами за вчинення злочину, передбаченого ст. 197 КК України, хоча й неоднорідний, однак доволі типовий для злочинів невеликої тяжкості.

Також досить часто суди припускаються іншої поширеної помилки під час призначення даного виду покарання – зазначають лише грошову суму штрафу без вказівки на кількість н.м.д.г. Наприклад, Косівським районним судом Івано-Франківської області призначене покарання у вигляді штрафу – 510 грн, Перевальський районний суд Луганської області призначив штраф у розмірі 850 грн [8; 9] тощо.

Крім того, як зазначають деякі вчені, у зв'язку з неправильним обрахуванням н.м.д.г. частину вироків щодо розміру штрафу можна вважати помилковими, оскільки ними призначався штраф у розмірах 580, 600, 640 та 800 грн, тобто такий, який обраховувався не з 17 грн, а виходив з іншої суми н.м.д.г. Наприклад, ви роком Шевченківського районного суду м. Чернівці гр. Ф. призначено покарання у вигляді штрафу в сумі 580 грн [10], Путильським районним судом Чернівецької області громадянину було призначений штраф у розмірі 640 грн [11] тощо.

Є й інші помилки. Зокрема, інколи суди визначають розмір штрафу через вказівку на розмір н.м.д.г., проте без перерахунку його в конкретну грошову суму. Гадаємо, подібне упущення створює певні труднощі для виконання покарання особою, щодо якої було постановлено обвинувальний вирок суду.

Громадські роботи – це основний вид покарання, який полягає у виконанні засудженим протягом строку, встановленого ви роком суду, у вільний від роботи чи навчання час безоплатних суспільно корисних робіт, вид та характер яких визначають органи місцевого самоврядування [1, с. 331-332].

Як вказує О.В. Ткачова, кара під час громадських робіт полягає в наступному: 1) як і в будь-якому покаранні, вона існує вже в самому факті засудження особи; 2) робота, яка виконується під час відбування даного виду покарання, має примусовий характер (засуджений зобов'язаний виконувати лише ті види робіт, які визначаються йому органом місцевого самоврядування за погодженням із кримінально-виконавчою інспекцією); 3) неабияке навантаження несе такий каральний елемент як виконання робіт безоплатно; 4) час відбування цього виду покарання не

зараховується до трудового стажу засудженого, що дає право на пенсію; 5) до опосередкованого карального впливу на засудженого можна віднести те, що громадські роботи відбуваються на підприємствах, які визначаються органами місцевого самоврядування, при цьому засуджений не має права не погоджуватися на призначену йому роботу [12, с. 100-103] тощо.

Санкцію ст. 197 КК України 15 квітня 2008 р. Законом України № 270-VI «Про внесення змін до Кримінального та Кримінально-процесуального кодексів України щодо гуманізації кримінальної відповідальності» було доповнено таким видом покарання як громадські роботи. Даний захід державного примусу за порушення обов'язків щодо зберігання чи охорони чужого майна суди призначали у 9,72% випадків. Найчастіше суди призначали це покарання в мінімальному його розмірі – 120 годин, а в максимальних межах (240 годин) воно не призначалося жодного разу.

Видається, що даний вид покарання явно недооцінюється судами як захід, спрямований на виправлення засудженого й запобігання вчиненню ним нових злочинних діянь, особливо під час його призначення за такий злочин невеликої тяжкості, який передбачений ст. 197 КК. Так, відповідно до даних, які наводить О.В. Ткачова, на думку 38% інспекторів кримінально-виконавчої інспекції, даний вид покарання повністю досягає мети кари. На погляд 55,6% респондентів така мета досягається частково. І лише 6,4% опитуваних вважають, що цей вид покарання не досягає передбачуваної мети. Щодо мети виправлення засуджених, то на думку майже третини опитаних (28%), вона повністю досягається у процесі виконання (відбування) громадських робіт. 58,5% інспекторів вважають, що дана мета досягається частково, 13,5% – що мета виправлення взагалі не досягається. Крім того, на думку 27% респондентів, цей вид покарання також запобігає новим злочинам і часткове досягнення цієї мети можливе з точки зору 63% опитуваних. І лише 10% інспекторів відмітили, що під час призначення громадських робіт запобігти новим злочинам як із боку засуджених, так і з боку інших осіб неможливо [12, с. 109-110]. Цікавою також є думка В.Г. Павленко щодо вивчення рівня повторної злочинності серед осіб, які відбувають покарання у вигляді громадських робіт. Як відмічає науковець, через два роки після закінчення дії покарання у вигляді громадських робіт серед осіб, які його відбули, рецидив злочинів не зростає, а навпаки, є значно нижчим, ніж у тих осіб, які відбули таке покарання як позбавлення волі [13, с. 49-51].

Крім того, доволі спірним видається і призначення штрафу особам, які є годувальниками малозабезпечених чи/та багатодітних сімей. Вірогідно, що призначення таким засудженим саме громадських робіт, а не штрафу, буде, по-перше, сприяти виправленню засудженого, по-друге, не ставитиме його сім'ю у скрутне чи, принаймні, несприятливе

матеріальне становище. Так, наприклад, призначаючи штраф годувальнику у розмірі 850 грн, якщо на його утриманні є 2-3 неповнолітніх дітей, буде, мабуть, суворішим для нього (і для його сім'ї також) покаранням, ніж, наприклад, 120 годин громадських робіт. Адже за таких умов родина не втратить із власного незначного бюджету грошей.

Тому вважаємо за необхідне звернути увагу судів на перспективність даного виду покарання й можливість його більш широкого застосування.

Виправні роботи – основний вид покарання, яке полягає в обмеженні не лише трудових прав засудженого шляхом покладення на нього обов'язку працювати в певному місці, а й його права власності шляхом відрахування частини його заробітку в дохід державного бюджету [14, с. 112].

Даний вид покарання призначається судом у межах від шести місяців до двох років і відбувається за місцем роботи засудженого, тобто зі змісту ст. 57 КК України постає, що виправні роботи до безробітних застосовуватися не можуть. До того ж, із суми заробітку засудженого провадяться відрахування, які відповідно до ч. 1 ст. 57 КК можуть складати від 10 до 20%.

Водночас законодавець із кола працюючих осіб робить винятки для 14 категорій осіб, яким виправні роботи не можуть призначатись, а саме: 1) вагітні жінки; 2) жінки, що перебувають у відпустці по догляду за дитиною; 3) непрацездатні; 4) особи, що не досягли шістнадцятирічного віку; 5) особи, що досягли пенсійного віку; 6) військовослужбовці; 7) особи рядового й начальницького складу Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України; 8) працівники правоохоронних органів; 9) нотаріуси; 10) судді; 11) прокурори; 12) адвокати; 13) державні службовці; 14) посадові особи органів місцевого самоврядування (ч. 2 ст. 57 КК України).

Відповідно до Кримінально-виконавчого кодексу України на засудженого до виправних робіт протягом строку, встановленого вироком, покладаються такі обов'язки: працювати за місцем його роботи (ч. 1 ст. 41); періодично з'являтися на реєстрацію до кримінально-виконавчої інспекції (ч. 6 ст. 41); встановлена заборона на звільнення з роботи за власним бажанням (ч. 1 ст. 42) і виїзд за межі України без дозволу кримінально-виконавчої інспекції (ч. 4 ст. 42).

Слід відразу наголосити, що до осіб, які порушили обов'язки щодо зберігання чи охорони чужого майна, виправні роботи майже не застосовуються. За період із 2003р. по 2013 р. його призначили лише один раз. На перший погляд видається, що така практика судів не може заслуговувати на підтримку. Однак слід урахувати, що, по-перше, порушення обов'язків (діяння) виражається в невиконанні чи неналежному їх виконанні, по-друге, суб'єктом злочину, передбаченого ст. 197 КК, є особа, якій доручено зберігати чи охороняти чуже майно, тобто спеціальний суб'єкт¹. А в абз. 2 п. 12 постанови Пленуму Верховного Суду України № 7

¹ Докладніше див.: Михайліченко Т.О. Суб'єкт порушення обов'язків щодо охорони майна (ст. 197 КК України) // Форум права. – 2011. – № 3. – С. 537–542.

від 24 жовтня 2003 р. «Про практику призначення судами кримінального покарання» вказано: «Суди не повинні призначати виправні роботи особам, які вчинили злочини, пов'язані з виконанням ними службових або професійних обов'язків, коли залишення винного на тій самій роботі може призвести до послаблення виховного й запобіжного впливу покарання або до вчинення таких же злочинних діянь» [15]. Тобто якщо суд буде призначати виправні роботи особі, яка внаслідок невиконання чи неналежного виконання своїх професійних, договірних чи інших правових обов'язків спричинила тяжкі наслідки, то навряд чи будуть досягнуті цілі покарання, які передбачені ч. 2 ст. 50 КК України.

Тобто законодавець, *de jure* закріпивши виправні роботи як альтернативний вид покарання за порушення обов'язків щодо зберігання чи охорони чужого майна, не врахував специфіку вчиненого діяння та особливостей суб'єкта даного злочину, а тому *de facto* це покарання майже не призначається. Таким чином, постає закономірне питання про доцільність його подальшого збереження в санкції ст. 197 КК. Видається, що виправні роботи як вид покарання за досліджуваний злочин мають бути виключені.

Обмеження волі – основний вид покарання, який полягає в обмеженні особистої свободи засудженого шляхом часткової² ізоляції від суспільства в установах відкритого типу, а також його права на працю, обов'язкового залучення до праці [14, с. 170].

Відповідно до ч. 5 ст. 61 КК мінімальний строк обмеження волі становить один рік, а максимальний – 5 років. У санкції ст. 197 КК його максимум дорівнює двом рокам.

У ч. 3 ст. 61 КК закріплюється перелік із шести кате-

горій осіб, до яких це покарання не може застосовуватися, зокрема: 1) неповнолітні; 2) вагітні жінки; 3) жінки, що мають дітей віком до чотирнадцяти років; 4) особи, що досягли пенсійного віку; 5) військовослужбовці строкової служби; 6) інваліди першої і другої групи.

У цілому суди правильно призначають даний вид покарання за досліджуваний злочин. Загалом за проаналізований період воно призначалося у 25% випадків. Однак судова практика застосування ст. 197 КК свідчить, що в більшості випадків це покарання призначається без реального його відбування (із застосуванням ст. 75, 76 КК) і лише в 4 випадках особи реально відбували призначене їм покарання. При цьому в усіх цих випадках обмеження волі призначалося на мінімальний строк – один рік.

Висновки. Враховуючи викладене, слід відмітити, що висвітлені проблеми насправді є набагато глибшими, оскільки, як відмічається науковцями, недостатня визначеність кримінально-правових норм, багатозначність деяких термінів і понять, варіативність покарання, відсутність у законі детальних і чітких правил, критеріїв призначення покарання істотно ускладнюють правозастосовний процес. Усе це призводить до нестабільності забезпечення кримінально-правового регулювання, різноюю в судовій практиці, а інколи й до судових помилок [17, с. 318]. Щодо видів покарань за порушення обов'язків щодо зберігання чи охорони чужого майна та особливостей їх призначення, то ці питання потребують більш глибокого осмислення й подальшого дослідження з метою надання обґрунтованих рекомендацій щодо правильного застосування законодавства, усунення недоліків і помилок у діяльності судів під час розгляду кримінальних проваджень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Кримінальне право України. Загальна частина : підручник / Ю.В. Баулін, В.І. Борисов, В.І. Тютюгін [та ін.] ; за ред. В.В. Сташиса, В.Я. Тація. – 4-е вид., перероб. і допов. – Х. : Право, 2010. – 456 с.
2. Саркісова Э.А. Роль наказання в предупрежденні преступлений / Э.А. Саркісова. – Минск : Наука и техника, 1990. – 160 с.
3. Пономаренко Ю.А. Штраф як вид покарання у кримінальному праві України (за результатами реформи 2011 р.) : наук. нарис / Ю.А. Пономаренко ; наук. ред. Ю.В. Баулін. – Х. : Право, 2012. – 80 с.
4. Демидова Л.М. Покарання за заподіяння майнової шкоди за чинним КК України / Л.М. Демидова // Проблеми законності. – 2010. – Вип. 112. – С. 91–98.
5. Тацій В.Я. Стабільність и динамизм – необходимые условия эффективности и качества законодательства Украины об уголовной ответственности / В.Я. Тацій, В.И. Борисов, В.И. Тютюгін // Современные проблемы уголовно-правового воздействия : Межгос. сб. науч. статей. – Луганск : РИО ЛГУВД им. Э.А. Дидоренко, 2013. – С. 70–83.
6. Архів Чугувського районного суду Харківської області, 2011 р., кримінальна справа № 20/1-94/2011.
7. Попрас В.О. Штраф як вид покарання за кримінальним правом України : монографія / В.О. Попрас. – Х. : Право, 2009. – 224 с.
8. Архів Косівського районного суду Івано-Франківської області, 2010 р., кримінальна справа № 1-98/10.
9. Архів Перевальського районного суду Луганської області, 2013 р., кримінальне провадження № 422/3359/2013-к.
10. Архів Шевченківського районного суду м. Чернівці, 2011 р., кримінальна справа № 1-148/11.
11. Архів Путильського районного суду Чернівецької області, 2012 р., кримінальна справа № 1-38/2012.
12. Ткачова О.В. Виконання покарань у виді виправних і громадських робіт : монографія / О.В. Ткачова. – Х. : Право, 2010. – 192 с.
13. Павленко В.Г. Кримінологічна характеристика злочинів, за вчинення яких застосовуються громадські роботи: аналіз даних про особистість злочинців / В.Г. Павленко // Вісник Академії праці і соціальних відносин Федерації профспілок України. – 2005. – № 1. – С. 46–51.
14. Пономаренко Ю.А. Види наказаний по уголовному праву Украины : монографія / Ю.А. Пономаренко. – Х. : ФІНН, 2009. – 344 с.

² Слід погодитися із зауваженням Ю.А. Пономаренка, який вказує, що в ч. 1 ст. 61 КК закладене логічне протиріччя: обмеження волі не може бути без ізоляції від суспільства, оскільки особа, яка ні в найменшому ступені не ізолювана від суспільства, а продовжує залишатися в ньому, не є обмеженою у своїй власній свободі [14, с. 168]. Тому обґрунтованою є пропозиція П.Г. Кушніра розмежовувати обмеження волі від позбавлення волі не за наявністю чи відсутністю ізоляції від суспільства, а за ступенем такої ізоляції, тобто хоча ізоляція під час обмеження волі й має місце, однак ступінь цієї ізоляції менший, ніж під час позбавлення волі [16, с. 130].

15. Про практику призначення судами кримінального покарання : постанова Пленуму Верховного Суду України від 24.10.2003 р. № 7 // Законодавство України : офіц. веб-сайт Верховної Ради України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v0007700-03>. – Заголовок з екрану.

16. Кушнір П.Г. Ізоляція від суспільства як ознака розмежування обмеження та позбавлення волі / П.Г. Кушнір // Нове законодавство України та питання його застосування : тези доп. та наук. повідом. учасників наук. конф. молодих учених та здобувачів (м. Харків, 26-27 грудня 2003 р.) / за ред. М.І. Панова. – Х. : Нац. юрид. акад. України, 2004. – С. 127–130.

17. Правова доктрина України : у 5 т. – Т. 5: Кримінально-правові науки в Україні: стан, проблеми та шляхи розвитку / В.Я. Тацій, В.І. Борисов, В.С. Батиргареева та ін. ; за заг. ред. В.Я. Тація, В.І. Борисова. – Х. : Право, 2013. – 1240 с.